

INSTYTUT BAŁTYCKI W TORUNIU

Dział Informacji Naukowej.

Komunikat: Serja III. Nr. 13.

Cu 17013

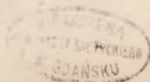
Związek Skandynawsko - Bałtycko - Polski.

Na marginesie projektu Lindhagena.

Były burmistrz Sztokholmu — senator Carl Lindhagen dwukrotnie już występował w parlamencie szwedzkim w sprawie podniesienia przez Szwecję inicjatywy związku państw skandynawsko-bałtyckich i Polski. Wniosek w obydwu wypadkach został odrzucony ze względów formalnych. Nie zmienia to postaci rzeczy, że stanowi on znamienne w dobie obecnej manifestację polityczną. Nie najmniejszej wagi momentem tej koncepcji jest łączenie Polski z ideą związku. Podkreślić należy, że p. Lindhagen jest pierwszym cudzoziemcem, uwzględniającym w swej koncepcji Polskę.

Wobec postępów, jakie czyni konsolidacja poszczególnych grup państw europejskich — inicjatywa b. burmistrza Sztokholmu wydaje się na czasie. Dzisiaj, gdy obok rozstrzygnięć politycznych poszukiwane są szczególnie usilnie nowe gospodarcze formy współżycia narodów, problem bloku skandynawsko-bałtycko-polskiego, jako problem przede wszystkim gospodarczy wysunąć się winien na czoło zainteresowań Polski. Toteż abstrahując narazie (bynajmniej nie pomniejszając) od jego znaczenia politycznego — postaram się zanalizować możliwości realizacji tego projektu, opierając się na najbardziej charakterystycznych danych cyfrowych.

Polska, trzy kraje skandynawskie oraz Litwa, Łotwa, Estonia i Finlandja posiadają w północno-wschodniej części Europy jedną zasadniczą więź wspólną. Jest to morze Bałtyckie, dzielące te kraje geograficznie jako granica naturalna, ale łączące je gospodarczo, jako najtańsze i wolne, przez nikogo nieskrępowane połączenie komunikacyjne. Dlatego też blok państw, który zarysowuje się w tej części kontynentu, może nazywać się tylko blokiem bałtyckim i w ten sposób będę go nazywał w dalszych częściach artykułu.

DM 153105-1

Wyjaśnijmy sobie, w 1-ym rzędzie, jakie terytorjum zajmuje ten ewentualny blok i jaka jest jego siła.

Obszar i zaludnienie państw bałtyckich:

L. p.		Tys. km ²	Tys. ludności na 31. XII 1930	Ludności na 1 km ²
	Europa	5,427	378,700	69,8
1	Polska	388	32,150	82,70
2	Danja	43	3,559	82,70
3	Norwegja	323	2,811	8,72
4	Szwecja	448	6,142	13,70
5	Finlandja	388	3,390	9,30
6	Estonja	48	1,117	23,28
7	Łotwa	66	1,910	28,88
8	Litwa	56	7,400	43
	R A Z E M . . .	1.760	53 479	—

W stosunku do Europy terytorjum bloku stanowiłoby 32,4%, a więc blisko $\frac{1}{3}$ część, zaś o ile chodzi o liczbę ludności, stosunek wyraziłby się cyfrą 14,1%. Liczebnie blok ten nie dorównywałby chociażby tylko samym Niemcom, a więc jego wartość z punktu widzenia stosunku sił militarnych nie byłaby wielka. Tem niemniej ważne jest jednak jego znaczenie gospodarcze, w rozwoju pracy pokojowej.

Siły gospodarcze poszczególnych krajów, podobnie jak terytorja, ludność i gęstość rozsiedlenia tej ludności — są bardzo różne. Podam przeto ogólną charakterystykę każdego z krajów, operując cyframi porównywalnemi i szczególnie uwypuklając handel między temi krajami.

Polska.

Kraj rolniczo-przemysłowy stosunkowo szczerze zaopatrzone w bogactwa naturalne, o wielostronnej działalności zarówno rolniczej, jak przemysłowej i górniczej. Z produktów, które mogłyby interesować bałtyckich kontrahentów, Polska produkuje i wywozi następujące najważniejsze artykuły: żyto, jęczmień, cukier, pasze, nasiona, węgiel, naftę, parafinę, nawozy sztuczne, wyroby żelazne i stalowe, cynk, wyroby przemysłu włókienniczego. Wymienione towary mogłyby być i częściowo są (węgiel, zboże) zbywane w krajach bałtyckich. Zakres tej eks-

pansji jest jednakże bardzo ograniczony. Ze swej strony Polska mogłaby w państwach bałtyckich nabywać następujące towary (najważniejsze): śledzie i ryby świeże i solone; skóry surowe, futra, minerał żelaza, samochody, papier i wyroby z papieru. Jak dotychczas — handel Polski z temi krajami jest skromny. Wskazuje na to następujące zestawienie.

Handel zagraniczny Polski w milionach złotych:

L p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	862,0	1 083,8	827,0	959,6
	w tem:				
1	Danja	14,6	49,4	11,4	28,5
2	Norwegja	5,3	21,1	8,2	19,2
3	Szwecja	16,0	63,7	16,9	47,8
4	Finlandja	0,9	12,8	1,4	14,3
5	Estonja	1,2	2,5	1,7	2,0
6	Łotwa	2,1	9,1	1,3	6,9
7	Litwa	0,1	2,2	0,1	0,4
	b) RAZEM, 7 krajów .	40,2	160,8	41,0	119,1
	c) <i>Stosunek %-owy</i> a) do b)	4,7%	15%	5%	12,4%

Aczkolwiek bilans handlowy Polski z krajami bałtyckimi jest stale czynny, stosunkowo skromne obroty wymiany wskazują na niedorozwój stosunków handlowych. Obowiązujące traktaty nie wystarczają. Wziąwszy pod uwagę możliwości rozwojowe chociażby na podstawie dokonanego wyliczenia towarów, należy uznać wyniki dotychczasowe za niezadowolniające.

Danja.

Zajmuje miejsce szczególne wśród państw bałtyckich ze względu na swoją wybitnie wyspecjalizowaną i nastawioną na zbyt w krajach uprzemysłowionych gospodarkę. Jest to kraj o silnie rozwiniętej hodowli i przeróbce produktów hodowli oraz o prosperującym intensywnym rolnictwie. Z tego tytułu Danja jest związana raczej z krajami zachodniej Europy, w szczegól-

ności z Anglią. Niemniej posiada Danja szereg artykułów, które mogłyby znaleźć zbyt w krajach bałtyckich. Do takich należą — ryby i śledzie, nasiona, skóry, samochody. Obszerniej przedstawia się lista towarów, któreby mogły być sprzedawane w Danji przez inne kraje bałtyckie. Są to: żyto, jęczmień, makuchy, cukier, wyroby przemysłu włókienniczego, nafta, drzewo i wyroby drzewne, nawozy sztuczne, węgiel i koks, żelazo i wyroby z żelaza. Dotychczasowe stosunki handlowe Danji z krajami bałtyckimi były mało intensywne, co wykazuje następujące zestawienie:

Handel zagraniczny Danji w milionach koron duńskich.

L.p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	1.142,2	1.086,4	1 265,8	1 162,8
	w tem:				
1	Norwegia	24,2	22,9	28,5	22,6
2	Szwecja	63,0	43,1	88,7	36,4
3	Finlandja	11,5	6,4	15,6	8,3
4	Estonja	1,9	0,5	1,4	0,7
5	Łotwa	1,3	0,5	1,0	1,0
6	Litwa	0,5	1,0	1,6	1,1
7	Polska	28,1	7,9	25,8	6,7
	b) RAZEM, 7 krajów .	130,5	82,3	162,6	76,8
	c) <i>Stosunek %-owy</i> a) do b)	11,4%	7,6%	13%	6,6%

Handel Danji z krajami bałtyckimi zmniejszył się nieco w ostatnich 2 latach w eksporcie, zaś wzrósł w imporcie. Zostało to wywołane głównie ograniczeniami importowymi pozostałych krajów bałtyckich.

Norwegja.

Jest krajem, który ze względu na specjalne warunki terenowe i klimatyczne należy do najrzadziej zaludnionych, zarówno w grupie krajów bałtyckich, jak również w Europie. Tylko niewielka część terenów jest poddana kulturze rolnej. Do głównych zajęć ludności należy: rybołówstwo, górnictwo (srebro, miedź, nikiel), przemysł drzewny, hodowla. Z tych też powodów Nor-

wegja ma na eksport szereg produktów, mogących znaleźć względnie łatwy zbył w pozostałych krajach bałtyckich. Są to: śledzie i ryby — świeże, solone i suszone, konserwy rybne, skóry, tłuszcze wielorybie, papier, rudę żelazną, siarkę, aluminium, statki parowe. Z drugiej strony Norwegja jest dobrym rynkiem zbytu dla szeregu artykułów, produkowanych w południowo-wschodnich państwach bałtyckich. Są to: mięso i słonina, inne tłuszcze zwierzęce, żyto, jęczmień, pasze, owoce, cukier, wyroby przemysłu włókienniczego, skóry, oleje mineralne i roślinne, węgiel kamienny, żelazo i stal oraz wyroby z żelaza, maszyny, samochody.

Z wymienionych powodów obroty handlowe Norwegji z pozostałymi krajami bałtyckimi były większe niż Danji.

Handel zagraniczny Norwegji w milionach koron norweskich.

L.p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	690,4	568,6	665,2	557,9
	w tem:				
1	Danja	34,0	25,0	31,9	23,8
2	Szwecja	58,3	31,6	56,4	38,0
3	Finlandja	3,1	4,4	3,7	8,4
4	Estonja	0,4	0,1	0,6	0,1
5	Łotwa	0,3	0,5	0,1	1,5
6	Litwa	0,0	0,1	0,1	0,5
7	Polska	17,2	2,5	17,5	4,2
	b) RAZEM, 7 krajów .	113,3	64,2	110,3	76,5
	c) <i>Stosunek %-owy</i>				
	a) do b)	16,4%	11,3%	16,6%	13,7%

Szczególnie ożywione były stosunki handlowe Norwegji z Danją i Szwecją, co się tłumaczy zarówno bezpośrednio sąsiedztwem, jak również historyczną przeszłością (wspólność polityczna ze Szwecją do r. 1905). Wzrost obrotów w r. 1933 tłumaczy się normalizacją stosunków pokryzysowych.

Szwecja.

Jest największym terytorjalnie z krajów bałtyckich, aczkolwiek ustępuje Polsce pod względem liczby ludności przeszło

pięciokrotnie. Rolnictwo posiada do swej dyspozycji zaledwie około 10% obszaru ogólnego; 52% zajmują lasy, dalej idą łąki i nieużytki. Z bogactw naturalnych, poza drzewem, posiada Szwecja żelazo, cynk, miedź. Dość szeroko jest prowadzona hodowla oraz rybołówstwo. Z artykułów wywozowych, mogących znaleźć zbyt w krajach bałtyckich, mamy: rudę żelazną, drzewo i wyroby drzewne, ryby i śledzie, skóry, papier, zapalki, surowicę żelaza, motory elektryczne, lokomotywy, maszyny rolnicze, aparaty telefoniczne, siatki. Wśród artykułów przywozowych — znajdujemy: owies, żyto, cukier, wyroby wódczane, nawozy sztuczne, owoce, wełnę, wyroby przemysłu włókienniczego, skóry, ubrania i bieliznę, benzynę, węgiel kamienny i koks, żelazo i stal oraz wyroby z żelaza, samochody.

W stosunku do możliwości handlowych między Szwecją a pozostałymi krajami bałtyckimi — obroty rzeczywiście były raczej skromne i przedstawiały się w sposób następujący:

Handel zagraniczny Szwecji w milionach koron szwedzkich.

L.p		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	1.154,9	947,4	1.090,9	1.083,2
	w tem:				
1	Danja	73,0	61,2	61,9	72,1
2	Norwegja	38,4	61,4	42,7	56,5
3	Finlandja	9,5	28,0	10,1	30,0
4	Estonja	1,9	2,3	1,8	2,4
5	Łotwa	1,2	1,6	0,9	2,2
6	Litwa	0,6	2,3	0,5	1,3
7	Polska	41,8	7,2	35,4	8,7
	b) RAZEM, 7 krajów .	166,4	164,0	153,3	153,2
	c) <i>Stosunek %-owy</i>				
	a) do b)	14,4%	17,3%	14%	14,1%

Handel Szwecji z krajami bałtyckimi wykazuje podobnie jak handel Polski znaczną odporność na warunki kryzysowe, zwiększając nawet obroty w poszczególnych wypadkach.

Finlandja.

Należy do krajów o jednostronnej strukturze gospodarczej. Głównem oparciem jest rolnictwo i wszystko to, co jest

związane z lasami. Z tego też powodu wywóz finlandzki daje listę artykułów bardzo krótką. Z towarów, które mogą być nabywane w innych krajach bałtyckich, mamy jedynie skóry, masę drzewną, karton, papier. Lista importowa daje większe urozmaicenia. Mamy tutaj owoce i warzywa, pasze i siemię, cukier, wyroby przemysłu włókienniczego, wyroby metalowe, nawozy sztuczne, chemikalja, maszyny i narzędzia, węgiel i koks, oleje i tłuszcze.

Mimo to bilans handlowy Finlandji pozostaje wciąż czynny i obroty z krajami bałtyckimi stosunkowo wzrosły w ostatnim (1933) roku.

Handel zagraniczny Finlandji w milionach marek fińskich.

L.p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	3.502,3	4.631,5	3.926,0	5.288,2
	w tem :				
1	Dania	116,4	122,6	142,5	144,6
2	Norwegja	62,3	24,8	89,9	39,3
3	Szwecja	344,7	120,0	390,8	116,4
4	Estonja	37,3	48,2	32,9	21,0
5	Łotwa	6,3	8,1	6,5	5,8
6	Litwa	—	—	—	—
7	Polska	96,5	8,3	131,6	7,5
	b) RAZEM, 7 krajów .	663,5	332,0	794,2	334,6
	c) Stosunek %-owy				
	a) do b)	18,9%	7,17%	20,2%	6,3%

Estonja.

Kraj opierający się podobnie jak i Łotwa na rolnictwie i hodowli, w szczególności na lniarstwie i mleczarstwie, jest najmniejszym państwem grupy bałtyckiej. Posiada to państwo niewiele artykułów wywozowych, któreby mogły być zakupione przez inne kraje bałtyckie. Z artykułów takich mamym jedynie niektóre artykuły handlowe, papier i niektóre produkty drzewne. Dłuższą jest natomiast lista towarów, które mogą być sprzedawane w Estonji przez inne kraje bałtyckie. Do tych należą: nawozy sztuczne, nasiona, minerały, chemikalja, wyroby metalowe, maszyny i narzędzia, środki transportowe, wyroby przemysłu tkackiego.

Jeśli chodzi o handel Estonji z krajami bałtyckimi, to wyrażał się on w stosunkowo znacznych cyfrach.

Handel zagraniczny Estonji w milionach koron estońskich.

L.p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	36,9	42,6	39,0	45,6
	w tem :				
1	Danja	0,5	1,6	0,7	1,1
2	Norwegja	0,0	0,5	0,0	0,7
3	Szwecja	1,7	1,2	2,0	1,2
4	Finlandja	1,4	2,0	1,6	2,3
5	Łotwa	1,5	1,6	2,2	2,6
6	Litwa	0,0	0,9	0,1	0,2
7	Polska	1,5	0,5	1,2	0,7
	b) RAZEM, 7 krajów .	6,6	8,3	7,8	8,8
	c) <i>Stosunek</i> ⁰ / ₁₀ -owy				
	a) do b)	18 ⁰ / ₁₀	20 ⁰ / ₁₀	20 ⁰ / ₁₀	19,3 ⁰ / ₁₀

Łotwa.

Kraj rolniczy z niewielkim przemysłem, będącym w stanie uciążliwej walki z trudnościami obecnego przesilenia, wywozi również nader ograniczoną liczbę towarów. Są to, z artykułów mogących znaleźć zbyt w krajach bałtyckich: skóry garbowane, papier, len, wagony. Po stronie wywozu mamy tych towarów więcej. Należą do nich: cukier, skóry surowe, węgiel, oleje i smary, nawozy sztuczne, papier, wyroby włókiennicze, wyroby metalowe, maszyny rolnicze i przemysłowe, art. chemiczne.

Stosunki handlowe z państwami bałtyckimi nie są zbyt ożywione.

Handel zagraniczny Łotwy w milionach łatów.

L.p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	84,7	96,5	91,4	81,5
	w tem :				
1	Danja	1,0	1,1	0,8	0,8
2	Norwegja	—	—	—	—
3	Szwecja	1,7	0,9	2,3	0,8
4	Finlandja	0,6	0,4	0,4	0,3
5	Estonja	0,9	0,4	1,5	1,5
6	Litwa	1,8	4,0	2,4	2,8
7	Polska	4,9	1,1	2,0	0,7
	b) RAZEM 7 krajów	10,9	7,9	9,4	6,9
	c) <i>Stosunek</i> ⁰ / ₁₀ -owy				
	a) do b)	12,8 ⁰ / ₁₀	8,2 ⁰ / ₁₀	10,2 ⁰ / ₁₀	8,4 ⁰ / ₁₀

Obroty handlowe w r. 1933 spadły. Kryzys gospodarczy w Łotwie daje się jeszcze odczuwać silnie. Do skrępowania handlu zagranicznego przyczyniają się również ograniczenia walutowe.

Litwa.

W dziedzinie swej gospodarki narodowej przeprowadziła w ostatnich latach szereg szczęśliwych posunięć. Biorąc sobie za wzór Danję, zapoczątkowała racjonalną organizację gospodarki mięsno-hodowlanej (bekony) i mleczarskiej. Prócz tego zrjonalizowano lniarstwo. Dzięki temu utrzymała dostawy do szeregu krajów zachodnio-europejskich. Z artykułów, mogących interesować kraje bałtyckie, Litwa wywozi prócz wyrobów mięsnych (bekony, wędliny i t. p.), nabiału (masło, sery) i lnu, — drzewo, wyroby drzewne, celulozę, bydło żywe, konie, żyto, konserwy mięsne i rybne. W dziedzinie przywozu Litwa jest czynnikiem odbiorczym dla wszystkich prawie fabrykatów przemysłowych, dla węgla kamiennego, nafty i wyrobów z niej, dla szeregu artykułów spożywczych, jak cukier. Stąd też kraje bałtyckie są w głównej mierze zainteresowane w imporcie do Litwy, co zresztą wykaże się dostatecznie jasno z poniższej tablicy.

Handel zagraniczny Litwy w milionach litów.

L p.		R. 1932		R. 1933	
		Import	Eksport	Import	Eksport
	a) Ogółem	167,0	189,1	142,2	160,2
	w tem:				
1	Danja	2,1	1,0	2,0	2,4
2	Norwegia	—	—	—	1,0
3	Szwecja	3,6	1,9	2,4	0,0
4	Finlandja	1,9	0,0	1,4	0,0
5	Estonja	2,1	0,1	0,6	0,2
6	Łotwa	7,8	4,4	5,7	5,3
7	Polska	3,4	0,2	0,4	0,1
	b) RAZEM, 7 krajów .	20,9	7,6	12,5	9,0
	c) <i>Stosunek</i> %-owy				
	a) do b)	12,5%	4%	8,8%	5,6%

Handel zagraniczny Litwy ulega dalszemu kurczeniu się ze względu na konsekwencje przesilenia gospodarczego, które w Li-

twie wprawdzie zaczęło się stosunkowo później, niż w innych krajach, które jednakże ma przebieg ostry.

Jak widać z powyższej, z konieczności pobieżnej analizy, przeprowadzonej w odniesieniu do 8 wchodzących w grę krajów, udział każdego z nich w obrotach handlowych kontrahentów wynosi przeciętnie 15% ogólnych obrotów. Niemniej możliwości zwiększenia tego udziału są znaczne. Z drugiej strony wszystkie kraje, wyjąwszy może Danję, są zainteresowane w zwiększeniu obrotów z państwami bałtyckimi. Zwiększenie to musi się odbyć, rzecz zrozumiała, kosztem dotychczasowych największych kupców odbiorców towarów tych krajów: Anglii, Niemiec, Stanów Zjednoczonych Ameryki. Czy to państwom bałtyckim opłaci się? Na pytanie to w samej tylko płaszczyźnie gospodarczej — odpowiedzi dać nie można. Wchodzą tutaj w grę czynniki polityczne, omówienie których nie stanowi tematu niniejszego opracowania.

Jeśli chodzi o Polskę, to samo wyliczenie artykułów, stanowiących przedmiot wymiany handlowej krajów bałtyckich — wskazuje na wybitny interes gospodarczy naszego kraju w nawiązaniu bardziej trwałych stosunków z krajami bałtyckimi. Jesteśmy pod tym względem może najbardziej pod względem gospodarczym zainteresowani wśród krajów bałtyckich.

(Teodor Nagórski).

Toruń, w sierpniu 1934 r.

UWAGA: INSTYTUT BAŁTYCKI ANI AUTOR NIE MAJĄ ŻADNYCH ZA-
STRZEŻEŃ CO DO DOWOLNEGO ZUŻYTKOWANIA KOMUNIKATU.

Wydano w Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu, Bydgoska 56.